

Предлог концепта успостављања Центра за иновативно предузетништво младих у Нишу (скраћено Старт-ап центар)

Јул 2017. године

Визија, мисија и циљеви Старт-ап центра

Визија

- Старт-ап центар доприноси да Ниш постане регионални центар за динамичан развој иновативног технолошког предузетништва, интернационалну промоцију пројеката и компанија региона Јужне и Источне Србије, као и јачања глобалне конкурентности целокупне Републике Србије.

Мисија

- Подршка развоју предузетништва, пре свега код младих и студената, охрабривањем предузетничких идеја и оснивању нових фирми, као и подстицање трансфера знања у комерцијализацији технолошких иновација и идеја и стварање епицентра будућег развоја НТП Ниш.

Циљ

- Стварање услова и креирање амбијента за развој иновативних старт-ап компанија, као и спин-оф тимова са потенцијалом да прерасту у будуће станаре ЕЛЕФ Ламеле (ЕЛЛА) и НТП Ниш, и самим тим поспешивање раста сектора МСП, запошљавања и спречавања одлива мозгова, и унапређивања инжињерског образовања.

Почетно стање

Зашто је важно да то буде локална иницијатива – задржавање младих, и боља анализа њихових потреба

- Велики број образованих младих људи по завршетку студија одлази из Нишавског региона ка иностранству или Београду. Претходних 10 година се водила дискусија да ли нам требају инкубатори и какви нам требају, али је изостао и системски приступ и подршка, па самим тим и развој инкубатора у регионима.
- Потреба за развојем и унапређењем људских ресурса – образованог и високо обученог инжењерског кадра (Услед присутног деценијског тренда одлива инжењера из Републике у дијаспору) већ на самим техничким факултетима. Мотивисање младих људи да упишу техничке факултете у Нишу мора бити базирано на успостављеној локалној иновативно-технолошкој инфраструктури, како бисмо их охрабрили да већ током студирања развијају своје идеје.

- Трка са временом – како се што пре појавити на глобалном тржишту са новим, иновативним конкурентним производом и услугом? Како направити иновативан производ и сачувати фирму и производ за даљи раст у нашој средини?
- Потребно је окружење у коме важи **Стварај локално – мисли, делуј и продај глобално!**

Конкуренција у окружењу- могуће решење

- Када је 2008. БИТФ започињао свој рад, то је било потпуно самостално, јер у то време Влада није препознавала интерес као што је то данас случај. Са друге стране, није било неке веће конкуренције у региону, док је сада конкуренција у региону огромна. Читав низ система за подршку и фондова у окружењу будно прати развој тимова и иновативног предузетништва из центара у Загребу, Бугарској, Солуну. Ако не пружимо адекватну услугу овде, млади ће похрлити из земље и однети своје потенцијале у окружење.
- Акцелератор Илевен (Eleven) почео је са радом 2012. године у Софији у Бугарској и до данас је у њему основано 116 предузећа, од чега само 62% су оснивачи млади из Бугарске а 38%, односно 44 предузећа су основали људи које је Илевен привукао из других земаља, па тако и из Србије (17 предузећа). Предузећа су наравно основана у Бугарској, тамо запошљавају и плаћају порез.
- Са даљим приближавањем ЕУ и њиховом тржишту радне снаге, неминовно настаје одлив квалитетних и способних.
- Неке од њих можемо задржати системским мерама подршке, где се осим квалитетне и континуиране едукације, технолошке подршке кроз опрему за развој у коју инвестира држава, и деобом ризика, али и профита, ствара радно окружење једнако квалитетно и стимулативно као и она на ЕУ тржишту. Држава може да подстакне, повезивањем са инвестиционим фондовима за иновативна микро и мала предузећа! Или да формира сопствени фонд, којим би осигурала миран (финансијски) почетак иновативних микро компанија (спин-оф), као што су Иновациони фонд РС, Фонд за развој и Развојна агенција Србије.

Досадашње лоше искуство

Како је у Нишу основан један од првих Бизнис инкубатора у Србији и како је неславно завршио и није успео да створи неке резултате важно је ту лекцију савладати и не поновити грешке:

- Модел који је 2005.године имплементиран није прилагођен нашим условима већ је урађен “сору-paste” напредног Норвешког модела (последича незнања тадашњег руководства Града Ниша и Републичке агенције за МСП) и тако вредна донација од милион евра није остварила ефекте.
- Лош концепт од старта – инвестиција реализована у старој згради, без решених имовинско правних односа, на лошој локацији.
- Факултети су остали по страни и у инкубатору су подржани класични бизниси, без додатне вредности засноване на иновативности.
- Политичке промене у граду су неминовно сваки пут носиле и кадрирање у БИ Ниш и ти следећи менаџери су далеко били од тога да разумеју концепт и шта треба инкубатор да ради.

Генерално инкубатори у Србији нису заживели како треба, овде истичемо још два лоша примера у Београду које је важно имати у виду:

- Гнездо у Београду – направљено у организацији тадашње владајуће политике Града Београда (нетранспарентно, без управљачке структуре, без критеријума, са лепим простором у центру града и са фијаском на крају).
- Бизнис Центар Савског венца – добро и студиозно испланиран, али никад није основан од стране општине као посебна професионална јединица и остао је на политичком менаџменту и на издавању простора и миксу различити области - без видљивијих резултата и ефеката.

И један и други пример из Београда је садашња власт затекла као проблеме које мора да решава

- Овакви лоши примери имају лош утицај на цео екосистем, јер се ионако крхко и тешко грађено поверење предузетника у системе подршке који добро функционишу, лако урушава.

SWOT анализа - Шта су јаке стране, слбости, могућности и ризици/претње

STRENGTHS (јаке стране)

- Преданост градске управе да подржи Старт-ап центар и даљи развој до НТП Ниш
- Добри односи са представницима релевантних институција које су вољне да финансирају и помогну у прикупљању неопходних средстава
- Велики број студената
- Оријентација на техничко и технолошко образовање
- Дobar истраживачки потенцијал
- Искуство учешћа у пројектима успостављања нових структура
- Значајно искуство учешћа у технолошким пројектима
- Развијена информационо-комуникациона мрежа (оптички кабл, академска мрежа)
- Сарадња са већ постојећим системима подршке иновативном предузетништву – БИТФ и НТП Београд
- Добри контакти професорског кадра са тржишно оријентисаним иницијативама
- Развијене иновативне активности на факултетима
- Увођење програма и концепата фокусираних на предузетничке вештине

WEAKNESSES (слабости)

- Висока инвестиција (Старт-ап центар, ламела, НТП)
- Економска структура је делом последица пропасти великих система
- Велики број студената који одлази из Ниша
- Недовољно знања и образовања о предузетништву и иновацијама
- Недовољан број професора који разумеју потребу стварања стартап језгра на факултету
- Недовољан број квалификованих кадрова на локалном тржишту као последица „Одлива мозга“
- Традиционално недостаје предузетничко образовање на факултетима технике
- Непостојећа инфраструктура у Региону Јужне и Источне Србије за примену науке у иновацијама
- Недостаје макар један центар изврсности у макар једној области технике, подржан кадром, простором, опремом, финансијама.
- Растућа потреба за школованим инжењерима у области примењеног ИТ – computer engineering
- Недостатак пословног протора за “hi-tech” предузећа (број, разуђености, екосистем)

OPPORTUNITIES (прилике)

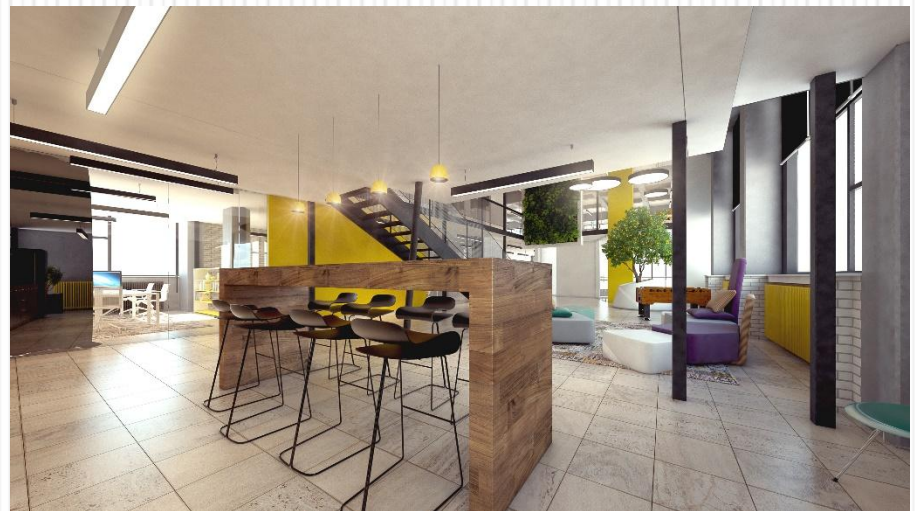
- Спремност локалних и националних власти да улажу у развој сектора у Нишу
- Велики капацитет за развој нових технологија, нарочито у роботизи
- Велики капацитет за развој нових стартапова
- Пораст интересовања великих домаћих и страних компанија да развију своје пословање у Нишу
- Развој услуга у другим секторима и примена технологије и иновација мимо ИТ сектора
- Повишена свест о потреби да се економија заснива на знању
- Предприступни процес ЕУ диктира веће уступке и олакшање пословања
- Растући број међународних пројеката који шире међународну сарадњу
- Могућност развоја више привредних грана у Нишу и региону
- Већ постојећа традиција у сектору електронике и технологије

THREATS (претње)

- Недостатак дугорочне државне стратегије у овој области
- Овлачење младих ка другим центрима у региону
- Недовољно инвестиционих фондова у земљи
- Нејасни и недефинисани проблеми интелектуалне својине
- Слаб прираст предузећа
- Недостатак јасних циљева код младих
- Недостатак мотивације за истраживање и развој
- Висока општа незапосленост у младој популацији
- Регион Јужне и Источне Србије је најнеразвијенија регија у ЕУ

Коме је намењен Старт-ап центар – циљне групе

- Млади, пре свега **студенти техничких факултета у Нишу**, којима се пружа подршка у развоју иновативних идеја и јачању предузетничких потенцијала, до развијања сопственог бизниса кроз старт-ап и спин-оф компаније.
- Поред њих, и **млади студенти других факултета**, правно-економске струке, који желе да развијају своје креативне предузетничке идеје, а које је могуће пласирати на инострана тржишта (извозни потенцијал).
- **Иновативна нова мала предузећа**, до 2 године старости, којима се пружа помоћ и подршка у пословању, умрежавању и развијању извозног потенцијала.

Такође, **средњошколци који одлучују о упису на факултет**, мотивишу се за уписивање техничких факултета у Нишу и могућност да одмах раде на развоју креативних идеја.

КОНЦЕПТ РАДА СТАРТ-АП ЦЕНТАР И КРИТЕРИЈУМИ ЗА ПРИЈЕМ

Старт-ап центар развија се кроз:

1. Подршку тимовима пре свега младих, студената и повратника из иностранства да развијају своје идеје - прединкубација
2. Инкубација и регистрација компанија, као и технолошка, правно-економска и друга консултантска подршка у почетним фазама рада
3. Едукација, континуирана: техничка и пословна
4. Рад кроз заједништво компанија (*“community”* приступ)

Кога позивамо у Старт-ап центар и како вршимо одабир?

1. Позивамо

- **Тимови студената и/или младих потенцијалних предузетника**, који имају иновативне идеје за производе и услуге потребне на тржишту
- **Старт-ап фирме (до две године старости)** који су већ започели рад на иновативним идејама, производима, услугама у функцији тржишних потреба

Напомена: план Позива ће се мењати како расте ЕЛЛА и НТП

1. Критеријуми

Основни

Иновативност идеје
Квалитет тима
Портфолио

Додатно

Извозни потенцијал
Потенцијал креирања нових радних места
Потенцијал за привлачење инвестиција

Анимирање циљних група и стејкхолдера

Европске препоруке кажу да поједине институције треба обесхрабрити да у овакве подухвате улазе саме, тако да је енормно важно склопити потребно партнерство.

У ФАЗИ ОСНИВАЊА – ЈЛС, ФАКУЛТЕТИ И БИТФ, НТП БГ

- **Градска управа:** један од **оснивача** Старт-ап центра и НТП. Потребно је подићи ниво свести и знања о потребама Старт-ап центра, како га учинити атрактивним пре свега за младе људе и како га позиционирати пре свега у региону, затим у земљи и шире. Едуковати о ризицима и потреби да се млади људи задрже у Нишу и ту оснују своје фирме. Партнери у анимирању дијаспоре да се прикључи Старт-ап центру и касније ЕЛЛА и НТП Ниш.
- **Технички факултети у Нишу:** могући **оснивачи** Центра. Електронски и Економски, а можда и Машински и Грађевински уколико прихвате обавезе Центра. Као и код Градске управе, потребно је подићи ниво свести и знања о старт-ап значају Центра, поготово у светлу успостављања система, закључно са НТП Ниш. Представити циљеве и потребу да се млади људи анимирају и задрже у Нишу. Партнери у анимирању студената да се прикључе Старт-ап центру.

У ФАЗИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ

- **Кластер и ИСТ фирме у Нишу:** могући **стратешки партнери** Старт-ап центра и партнери у креирању стратегије развоја Центра. Презентовати планове и платформу развоја НТП Ниш, која се базира на успостављању Центра као првог корака ка НТП Ниш. СТАРТ ИТ, ИНОВАЦИОНИ ФОНД и други.
- **Привредне коморе и РАС:** могуће укључивање младих у пројекте и додатно анимирање ка предузетништву и образовању – заједнички програми. Такође, партнери у повезивању.
- **БИТФ и НТП Београд:** трансфер искуства и превазилажење препрека у успостављању функција Центра, умрежавању са организацијама и институцијама које чине јединствен еко-систем у Србији, али и у региону.

Анимирање наведених циљних група се одвија путем јавних скупова, као и путем плана комуникације и плана медијске промоције.

НА ОСНОВУ ЧЕГА ЗНАМО ДА ЈЕ СТВАРНО МОГУЋЕ У НАШИМ УСЛОВИМА?

Пословно-технолошки инкубатор техничких факултета Београд - БИТФ

Bookmee team (WEB LAB and Omnis Design Studio) the winner of the 2nd Google for Entrepreneurs Startup Weekend

TeleSkin: The winner of Next Step Challenge in Denmark

mBrainTrain: The Best Technological Innovation in Serbia for 2013

BITGEAR 2nd place on the list of fastest growing technology companies in Central Europe

technology companies in Central Europe

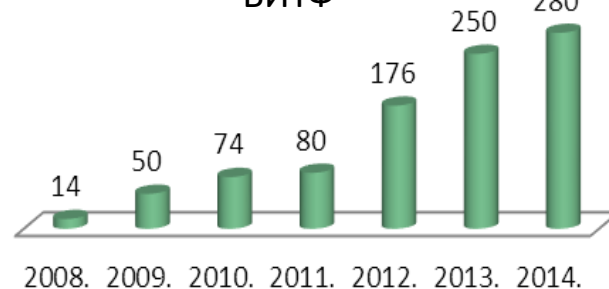
Strawberryenergy won the first place at EU Sustainable Energy Week in Brussels

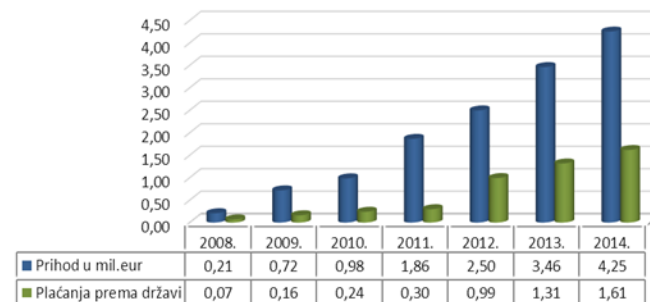
БИТФ РЕЗУЛТАТИ ЗА ПРВИХ 6,5 ГОДИНА РАДА (у Кампусу техничких факултета у 450 м²)

- **600** студената је похађало тренинге из предузетништва
- **280** младих инжењера радно ангажовано (од чега 25 повратника)
- **45** новоснованих high-tech предузећа
- **40** нових технологија/производа/услуге развијено
- **9** патената пријављено
- **3** мрежа/кластера основано
- **1** сервисни центар развијен

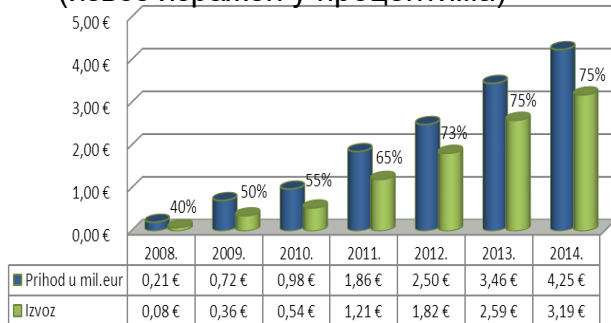
Креирани послови у предузећима
БИТФ

Приход БИТФ фирми и трошкови према држави у милионима евра

Приход БИТФ фирми у милионима
ЕВРА
(извоз изражен у процентима)

Успостављање СКЦ као основа за развој НТП Ниш се одвија у сарадњи са НТП Београд

НТП Београд је основан у партнерству Владе РС (у име Владе, Министарство просвете, науке и технолошког развоја), Града Београда и Универзитета у Београду, у циљу стварања повољног амбијента за повезивање привреде и научно-истраживачких и образовних организација, трансфер знања, развој нових технологија, комерцијализацију иновација, умрежавање и стимулисање раста економије засноване на знању.

НТП Београд се развија у ново технолошко језгро града које окупља технолошко развојне компаније, домаће и стране, и подстиче оснивање старт ап компанија, стварајући повољно окружење за иновативност, технолошки развој и конкурентност.

Научно-технолошки парк је смештен у мирном окружењу Звездарске шуме и обухвата површину од 16.446 м² која се простире на 6,6 ха. Научно-технолошки парк Београд првенствено је намењен растућим технолошко-развојним компанијама и малим новооснованим компанијама. НТП Београд нуди својим члановима привлачан пакет услуга који обухвата инфраструктурне и стручне услуге, који помаже компанијама да убрзају свој раст. Стварамо идеално окружење за све компаније које желе да учествују у креирању динамичне и интерактивне заједнице која ствара додатну вредност за свој развој кроз размену идеја, контаката и пословних прилика

Концепт управљачке структуре – како до професионалног менаџмента организације?

- Приступити **подизању оперативног и стручног тима**, који може да прати потребе корисника Центра, од тимова који тек развијају своју идеју, до малих спин-оф фирми које тек развијају своје пословање. У самом одабиру тимова и фирми, неопходно је познавање бизниса и тржишта, и то је оно што одређује професионалан профил менаџмента. Корисници Центра ће се пре свега бавити развојем иновативних производа и услуга, у циљу растућег бизниса.
- **Базни менаџмент тим** треба да сачињавају:
  - Три оперативне особе које могу да организују наведен процес (Руководилац центра, Програмски директор за технику и едукацију, Пословни саветник)
  - Додатно: перманентно обезбеђене правна и књиговодствена услуга у оквиру Елеф
- Временом ово треба да буде тим који ће постати **језгро или кључна окосница будућег развоја НТП Ниш**, и зато од првог дана треба планирати и део оперативних трошкова за покриће њиховог рада од стране Града и Електронског факултета
- Јако је важно да то буде професионалан тим, у супротном изостаће очекивани ефекти

УСЛУГЕ КОЈЕ СТАРТ-АП ЦЕНТАР ПРУЖА

Младима кључно недостају знања из БИЗНИСА, јер технолошка знања добијају на факултетима, тако да се мора разрадити **ко им и у којој мери може пренети практична знања: менаџмент, маркетинг, управљање финансијама, преговарање**. Посебно треба повести рачуна о планирању бизниса:

- **LEAN startup методологија** је сада број 1 у свету, да разумеју и систематизују процесе у развоју иновације).
- **Agile Development, SCRUM management, etc.**

Кључне услуге:

- **Едукација** студентима и младима који желе да започну сопствени бизнис кроз тренинг програме из области предузетништва и специјализованих тренинга
- Перманентни **консалтинг и менторинг** програм (бизнис план, менаџмент ризика, итд.)
- Спин-оф високотехнолошким предузећима, пружање подршке кроз обogaћен **пословни простор, економске, правне, књиговодствене услуге** и перманентну едукацију, консалтинг и менторинг програм
- Едукација у области **истраживања тржишта и заштите интелектуалне својине**
- **Умрежавање и промоција**
- **Приступ научноистраживачкој опреми**
- Подршка извозу – **интернационализацији пословања и финансирања**

„Break even“ тачка, структура прихода и расхода и када СКЦ почиње да буде одржив

Структура расхода

- Комунални трошкови (струја, грејање, изношење смећа, телефони, комерцијални интернет)
- Чишћење простора
- Плате менаџмента Центра – три позиције
- Канцеларијски и потрошни материјал потребан за функционисање опреме
- Осигурање опреме и одштета или потрошни материјал као последица развоја
- Тренинзи и перманентни консалтинг – делом кроз постојећу државну инфраструктуру, а делом кроз донације заинтересованих банака, компанија итд.

Структура прихода

- Приходи из буџета Града и/или Републике
- Накнада за коришћење простора и услуга (од стране регистрованих компанија у Старт-ап центру)
- Пројекти

Стратегија развоја: Старт-ап центар – Ламела - НТП Ниш

- Ако од почетка рада Центра до почетка рада Ламеле има годину дана, цео процес припеме и рада Центра треба да се води тако да до почетка рада Ламеле дођемо до **минимум 5, а пожељно и 10 основаних стартап предузећа** (која онда могу прећи у ламелу, а СКЦ да настави да ради са новим тимовима).
- Од почетка рада Ламеле до отварања НТП Ниш имамо око 1 године. **Ако смо претходно дошли до првих (5 до 10 стартап компанија, онда у наредних годину дана можемо имати 0 - 15, значи да до момента почетка НТП већ имамо најмање 20 нових стартап предузећа и велико искуство рада са њима.** То је изузетна вредност, јер то значи да НТП не почиње од нуле и нема празан ход у старту, као што је Комплекс на Звездари у Београду био празан прве две године и тиме замало угрозио даљи развојни ток.
- На овај начин **заокружиће се процес, створити услови да стартап тимови и предузећа остану у Нишу, прве инвестиције и улагања привући у Ниш.** Треба почети паралелно, ако не може одмах, онда оног момента кад се заврше папиролошки процеси за градњу НТП НИШ и градња почне, дефинисање и разраду функција НТП: од интегрисања горе наведених стартапа у НТП Ниш, преко дефинисања критеријума и начина привлачења “high-tech” компанија, до припреме развоја сета услуга за њих, укључујући и базе које нуде факултети (опрема, развијени прототипови и технологије...).
- **У завршној фази изградње НТП-а треба већ објавити потребне јавне позиве и даном отварања НТП Ниш, унутра могу бити већ први станари,** чиме се значајно добија на рационалности и ефикасности и НТП Ниш може успешно да почне са радом, на радост и корист свих (града, факултета, привреде, државе).
- **Град Ниш у процесу преговора за отварање компанија Цумтобел и ИМИ које представљају прве стране инвестиције које осим производње отварају и центре за истраживање и развој, представља могућност коришћења потенцијала НТП и измештање њихових центара из фабрике у НТП.**

Контакт:

Гордана Даниловић Грковић

manager@ntpark.rs

Горан С. Ђорђевић

goran.s.Djordjevic@elfak.ni.ac.rs

Јелена Нешић

jelena@dti.org.rs

Иван Петковић

petkovic.ivan@gu.ni.rs